СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

КАТЕДРА „СТАТИСТИКА И ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА“

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Красимира Славева – Ръководител на проекта
Доц. д-р Пламен Петков – Ръководител катедра „Статистика и приложна математика“
Доц. д-р Стела Касабова
Гл. ас. д-р Ваня Ганева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Поля Ангелова

Членове:
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Стела Касабова
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Екатерина Тошева
Доц. д-р Атанас Атанасов

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1892-7

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В БЪЛГАРИЯ

НЕОБХОДИМО ЛИ Е НОВО ТЕРИТОРИАЛНО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА – ЗАЩО, КАК И КОГА?
Борислав Борисов, проф. дн 7

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ НА ПАЗАРА НА ТРУДА, НАСТЪПИЛИ В СЛЕДСТВИЕ ПАНДЕМИЧНАТА КРИЗИСНА ОБСТАНОВКА
Венелин Терзиев, инж., проф., дн 15

ТРАНСПОРТНАТА СВЪРЗАНОСТ И ИНВЕСТИЦИИТЕ ВЪВ ФОКУСА НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ПО ПРИМЕРА НА БЕЛЕНЕ И ПОРДИМ)
Андрей Захариев, проф. д-р, Стоян Проданов, проф. д-р, Анелия Радулова, доц. д-р, Силвия Заркова, д-р, Борислав Лазаров, докторант 32

ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ
Маргарита Богданова, проф. д-р 42

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ОЦЕНКАТА НА БЕДНОСТТА В БЪЛГАРИЯ
Поля Ангелова, проф. д-р..... 50

ИНТЕГРИРАНОТО ПЛАНИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
Евелина Парашкевова, доц. д-р..... 59

ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Камен Петров, доц. д-р..... 68

РЕГИОНАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ – АЛТЕРНАТИВИ МЕЖДУ СЕВЕРА И ЮГА
Камен Петров, доц. д-р, Радослав Костев, докторант..... 77

АНАЛИЗ НА РАЗЛИЧИЯТА В КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Красимира Славева, доц. д-р..... 85

ЛОГИСТИЧНИТЕ ВЕРИГИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ
Маруся Линкова, доц. д-р, Елица Лазарова, гл. ас. д-р..... 97

ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА СИСТЕМА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ С КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ
Пламен Петков, доц. д-р, Елеонора Минева-Димитрова, ас. д-р..... 105

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В ДОХОДИТЕ И АСОРТИМЕНТНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Симеонка Петрова, доц. д-р..... 115

БИЗНЕС СРЕДАТА КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
Стела Касабова, доц. д-р..... 122

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ ЧРЕЗ ПРОМЕНИ В АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИАЛНОТО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА
Тихомир Личев, доц. д-р, Катя Личева, доц. д-р..... 130

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РАЗЛИЧИЯТА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Христо Сирашки, доц. д-р..... 138

ПАРТНЬОРСТВО В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ
Десислава Алексиева, гл. ас. д-р..... 146

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ
Методи Иванов, гл. ас. д-р 153

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ И ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА БПЦ
Петкан Илиев, гл. ас, д-р..... 161

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕГАПОЛИС В ЮЖНА БЪЛГАРИЯ СРЕЩУ ОАЗИСИТЕ В СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ
Петя Василева, гл. ас. д-р..... 173

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В НАПОЯВАНАТА ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Радка Ненова, гл. ас. д-р..... 181

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ
Таня Тодорова, гл. ас. д-р 190

РЕГИОНАЛНИ АСИМЕТРИИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В БЪЛГАРИЯ (2014-2020)
Юлиян Господинов, гл. ас. д-р 197

СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДУСТРИЯТА В СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Явор Станев, гл. ас. д-р 205

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ

ВРЪЗКАТА “УРБАНИЗАЦИЯ - ПОТРЕБНОСТИ ОТ ЗДРАВЕ И ЗДРАВОСЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ”. МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ
Анастасия Марчева, доц. д-р 213

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН
Галина Тодорова, доц. д-р 220

ОТНОСНО НЯКОИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ДАННИ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ ИНОВАЦИОННИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Искра Пантелеева, доц. д-р 228

МАЩАБИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ФИНАНСОВИ АГРОПАЗАРИ
Любомир Любенов, доц. д-р, Анелия Любенова, д-р 237

ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛИНГ ВЪВ ФИРМАТА
Людмил Б. Кръстев, доц. д-р 247

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО СБЛИЖАВАНЕ СПОРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ СТЪЛБ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРАВА
Маргарита Шопова, доц. д-р, Тихомир Върбанов, гл. ас. д-р, Евгени Овчинников, ас. д-р 254

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ РАЗВИТИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ
Марина Николова, доц. д-р 263

„ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОПЪЛНЕНИЕТО НА МЕТОДИКАТА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЛИНИЯТА НА БЕДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Николай Нинов, доц. д-р 273

БИЗНЕС СРЕДАТА И ПИВОВАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ
Сергей Найденов, доц. д-р 282

СОЦИАЛНОТО НЕРАВЕНСТВО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ИЗМЕРВАНЕ
Ваня Ганева, гл. ас. д-р 290

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА КОВИД-19
Емил Николов, гл. ас. д-р 298

СТАТИСТИЧЕСКО ИЗУЧАВАНЕ НА ЗАСТРАХОВКА „КАРГО“ В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2010-2019 Г. – СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ
Милен Митков, гл.ас. д-р 306

УВЕЛИЧАВАНЕ НЕДОСТИГА НА РАБОТНА СИЛА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Милена Владимирова, гл. ас. дм 316

УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ В ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА ПРОГРАМА
Иванка Янкова, докторант 323

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В ЕВРОПА

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: THE VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.), Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student, Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.), Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD, Tadija Djukić, Full professor, PhD..... 358

РЕГИОНАЛЬНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19, НА ПРИМЕРЕ МОЛДОВЫ, БОЛГАРИИ И РУМЫНИИ (MD, BG, RO)
Эдуард Хырбу, доц. к.э.н. 366

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ..... 373

CONTENTS

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN BULGARIA

IS A NEW TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY NEEDED – WHY, HOW AND WHEN
Borislav Borisov, Prof. DSc..... 7

REGIONAL DIFFERENCES ON THE LABOR MARKET AS A RESULT OF THE PANDEMIC CRISIS
Venelin Terziev, Eng., Prof, DSc..... 15

TRANSPORT CONNECTIONS AND INVESTMENTS IN THE FOCUS OF THE PLANS FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (ON THE EXAMPLE OF BELENE AND PORDIM)
Andrey Zahariev, Prof. PhD., Stoyan Prodanov, Prof. PhD., Anelia Radulova, Assoc. Prof. PhD., Silvia Zarkova, Ph.D., Borislav Lazarov, PhD Student..... 32

POLICIES FOR PERIPHERAL REGIONS DEVELOPMENT
Margarita Bogdanova, Prof. PhD..... 42

REGIONAL DIFFERENCES AND TRENDS IN EVALUATION OF POVERTY IN BULGARIA
Polya Angelova, Prof. PhD..... 50

INTEGRATED PLANNING AS A TOOL FOR OVERCOMING REGIONAL DIFFERENCES
Evelina Parashkevova, Assoc. Prof. PhD..... 59

THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF BULGARIA AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD..... 68

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN BULGARIA - ALTERNATIVES BETWEEN THE NORTH AND THE SOUTH
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD, Radoslav Kostev, PhD Student..... 77

ANALYSIS OF THE DIFFERENCES IN KEY INDICATORS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTH AND SOUTH BULGARIA
Krasimira Slaveva, Assoc. Prof. PhD..... 85

LOGISTICS CHAINS AS A TOOL FOR TERRITORIAL COHESION
Marusya Linkova, Assoc. Prof. PhD,
Elitsa Lazarova, Chief. Assist. Prof. PhD 97

STUDY OF REGIONAL DIFFERENTIATION IN THE BULGARIAN HIGHER EDUCATION SYSTEM WITH CLUSTER ANALYSIS
Plamen Petkov, Assoc. Prof. PhD,
Eleonora Mineva-Dimitrova, Assist. Prof. PhD 105

REGIONAL DIFFERENCES IN INCOME AND ASSORTMENT CONSUMPTION OF HOUSEHOLDS IN BULGARIA
Simeonka Petrova, Assoc. Prof. PhD 115

BUSINESS ENVIRONMENT AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Stela Kasabova, Assoc. Prof. PhD 122

OPPORTUNITIES FOR REDUCING REGIONAL IMBALANCES THROUGH CHANGES IN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY
Tihomir Lichev, Assoc. Prof. PhD, Katya Licheva, Assoc. Prof. PhD 130

PROFESSIONAL TRAINING - A KEY FACTOR FOR GET OVER THE DIFFERENCES BETWEEN NORTHERN AND SOUTH BULGARIA
Histo Sirashki, Assoc. Prof. PhD 138

THE PARTNERSHIP IN MANAGING REGIONAL IMBALANCES
Desislava Aleksieva, Chief. Assist. Prof. PhD..... 146

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN SMALL MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA: TRENDS AND PERSPECTIVES
Metodi Ivanov, Chief. Assist. Prof. PhD 153

REGIONAL ASPECTS AND DIMENSIONS OF THE SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY OF THE BOC
Petkan Iliev, Chief. Assist. Prof. PhD 161

THE SOCIO-ECONOMIC MEGAPOLIS IN SOUTH BULGARIA AGAINST THE OASIS IN NORTHERN BULGARIA
Petya Vasileva, Chief. Assist. Prof. PhD 173

REGIONAL DIFFERENCES IN IRRIGATED ARABLE LAND BETWEEN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA
Radka Nenova, Chief. Assist. Prof. PhD..... 181

STATISTIC MEASUREMENT OF REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITY BETWEEN BULGARIA AND ROMANIA
Tanya Todorova, Chief. Assist. Prof. PhD 190

REGIONAL ASYMMETRES IN PROJECT MANAGEMENT IN BULGARIA (2014-2020)
Yuliyan Gospodinov, Chief. Assist. Prof. PhD 197

COMPARATIVE ANALYSIS OF INDUSTRY IN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA.
Yavor Stanev, Chief. Assist. Prof. PhD 205

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN BULGARIA

THE "URBANIZATION – HEALTH AND HEALTHY LIFESTYLE" RELATIONSHIP. MEASUREMENT METHODS
Anastasiya Marcheva, Assoc. Prof. PhD 213

CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN PLEVEN DISTRICT
Galina Todorova, Assoc. Prof. PhD 220

REGARDING SOME MACROECONOMIC DATA – A PREREQUISITE FOR IDENTIFYING THE INNOVATIVE OPPORTUNITIES OF THE BULGARIAN ECONOMY
Iskra Panteleeva, Assoc. Prof. PhD 228

SCALE OF BULGARIAN AGRICULTURAL FINANCIAL MARKETS
Lyubomir Lyubenov, Assoc. Prof. PhD Anelia Lyubenova, PhD 237

OPERATIVE CONTROLLING IN THE FIRM
Lydmil Krastev, Assoc. Prof. PhD 247

OPPORTUNITIES FOR EVALUATING SOCIO-ECONOMIC CONVERGENCE WITHIN THE EUROPEAN PILLAR OF SOCIAL RIGHTS
Margarita Shopova, Assoc. Prof. PhD, Tihomir Varbanov, Chef Assist. Prof. PhD, Evgeni Ovchinnikov, Assist. Prof. PhD 254

PPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF LAND RELATIONS IN BULGARIA
Marina Nikolova, Assoc. Prof. PhD 263

„FOR" AND „AGAINST" THE ADDITION TO THE METHODOLOGY FOR DETERMINING THE POVERTY LINE IN BULGARIA
Nikolay Ninov, Assoc. Prof. PhD 273

THE BUSINESS ENVIRONMENT AND BREWERIES IN BULGARIA
Sergey Naydenov, Assoc. Prof. PhD..... 282

SOCIAL INEQUALITY – CONCEPTUAL FRAMEWORK AND MEASUREMENT
Vanya Ganeva, Chief Assist. Prof. PhD..... 290

CORPORATE SICIAL RESPONSIBILITY IT THE CONDITION OF COVID-19
Emil Nikolov, Chief Assist. Prof. PhD 298

STATISTICAL STUDY OF CARGO INSURANCE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2010-2019 - MODERN DIMENSIONS
Milen Mitkov, Chief Assist. Prof. PhD..... 306

INCREASING THE LABOR SHORTAGES IN HEALTHCARE
Milena Vladimirova, Chief Assist. Prof. MD 316

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN SOCIAL AGENDA
Ivanka Yankova, PhD Student 323

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN EUROPE

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.),
Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student,
Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.),
Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD,
Tadija Djukić, Full professor, PhD 358

REGIONAL DIFFERENCES IN POPULATION BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC, AS EXEMPLIFIED BY MOLDOVA, BULGARIA AND ROMANIA (MD, BG, RO)
Eduad Hirbu. Assoc. Prof. PhD 366

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

ISBN 978-954-23-1892-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ЛОГИСТИЧНИТЕ ВЕРИГИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ

Маруся Линкова, доц. д-р
Катедра „Аграрна икономика
e-mail: m.linkova@uni-svishtov.bg
Елица Лазарова, гл. ас. д-р
Катедра „Стратегическо планиране“
e-mail: e.lazarova@uni-svishtov.bg
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Резюме: *Причините за регионалните неравенства са разнообразни и представляват актуална тема за изследване и анализ във всички сектори на националното и общоевропейското стопанство. Насочването на финансов ресурс е необходимо, но недостатъчно условие за постигане на регионална кохезия. Необходимо е прецизиране на инструментите за подпомагане с приоритет към местните инициативи за оптимално оползотворяване на разполагаемите ресурси и генериране на добавена стойност.*

Ключови думи*: икономика, регионално развитие, неравенства, подпомагане, логистика.*

JEL: *M10; O11; R12; Q12.*

LOGISTICS CHAINS AS A TOOL FOR TERRITORIAL COHESION

Marusya Linkova, Assoc. Prof. PhD,
Department of Agricultural Economics
e-mail: m.linkova@uni-svishtov.bg
Elitsa Lazarova, Chief. Assist. Prof. PhD
Department of Strategic Planning
e-mail: e.lazarova@uni-svishtov.bg
D. A. Tsenov Academy of Economics Economics -– Svishtov

Abstract: *The causes of regional inequalities are diverse and represent a current topic for research and analysis in all sectors of the national and pan-European economy. The allocation of financial resources is a necessary but insufficient condition for achieving regional cohesion. It is necessary to refine the support instruments with priority to local initiatives for optimal utilization of available resources and generating added value.*

Key words: *economy, regional development, inequalities, support, logistics.*

JEL: *M10; O11; R12; Q12.*

1. Въведение

Пазарните преобразования в Европейския съюз и България оказват влияние върху развитието на икономиката и променят условията за функциониране както на институциите, така и на стопанските субекти. Един от най-съществените проблеми е свързан с управлението и развитието на икономиката в условията на пазарни трансформации. В специализираната литература се изследва взаимодействието между институциите (държавни, местни, правителствени и неправителствени) и стопанските субекти, но все още теоретико-методологичните основи при регионалното управление имат незавършен характер. Актуалността на темата произтича от необходимостта за насърчаване създаването и развитието на дългосрочни партньорства, насочени към осигуряване на добавена стойност, качество и стабилност на доставките, подобряване на маркетинга, развитие на пазарите и иновации в продуктите, процесите и технологиите.

Основна цел на разработката е проучване развитието на регионите в България и възможностите за изграждане и функциониране на логистични центрове и вериги. *Обект на изследването* са основните субекти, от които зависи създаването и развитието на регионални логистични центрове и вериги – бизнес-структури, държавни и общински власти, местни общности. *Предмет на изследването* са моделите за функциониране на логистични центрове и вериги в селското стопанство. За постигане на изследователската цел са поставени следните *задачи*:

1) Идентифициране на регионалните неравенства;

3) Аргументиране разширяването на логистичните вериги като инструмент за териториална кохезия.

2. Раздел

2.1. Идентифициране на регионалните неравенства

За идентифициране на регионалните неравенства се използва общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS)[1]. (https://www.nsi.bg/bg/content/157/basic-page/)

[1] В изложението се използва краткото наименование на двата региона за България на ниво NUTS I – Южен и Северен, както следва: *Северен регион* (Северна и Югоизточна България), който включва Северозападния, Северен централен, Североизточен и Югоизточен райони на ниво NUTS II; *Южен регион* (Югозападна и Южна Централна България), с обхват Югозападен и Южен Централен райони на ниво NUTS II.

На ниво NUTS I се наблюдава асиметрия в разпределението на брутната добавена стойност (БДС) между двата региона в Република България. (Вж. фиг. 1) Регионът Югозападна и Южна Централна България осигурява 62,6% от БДС за 2018 г., а Северна и Югоизточна България - 37,4%. *Оформя се двуполюсно регионално развитие – силно развиващ се Южен регион и по слабо развит Северен регион*.

Фиг. 1. Асиметрия в БДС на ниво NUTS I

Разпределението на БДС по икономически сектори на ниво NUTS I за 2018 г. е представено на фиг. 2.

Фиг. 2. Разпределение на БДС по икономически сектори на ниво NUTS I

Северна и Югоизточна България се оформя като производствен регион, осигуряващ 63,6% от продукцията на аграрния сектор в България и 50,3% от индустрията, като е по-слабо застъпен сектора на услугите (31,2%), докато в Югозападна и Южна Централна България

секторът на услугите заема почти 70% (68,8%) и съответно 49,7% от индустрията и 36,4% от аграрния сектор.

Разпределението на БДС на *ниво NUTS II* е представено на фиг. 3.

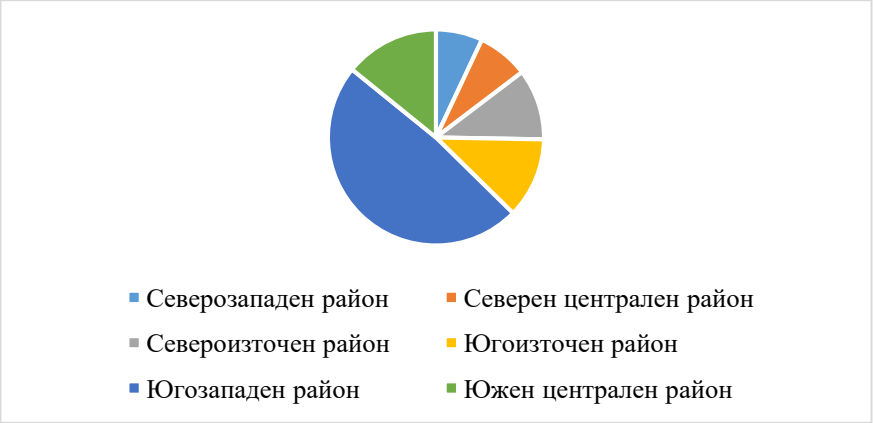

Фиг. 3. Асиметрия в БДС на ниво NUTS II

Почти половината от БДС (48,5%) се генерира в Югозападен район, като останалите райони осигуряват съответно: Южен централен район - 14,2%, Югоизточен район - 12,1%, Североизточен район - 10,6%, Северен централен район – 7,7%, Северозападен район – 7%. Неравенствата между Северна и Южна България се задълбочават при анализа по икономически сектори (Вж. фиг. 4.).

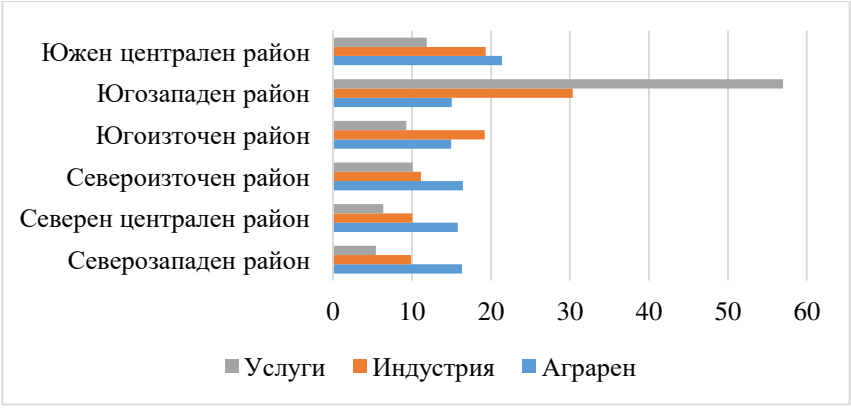

Фиг. 4. Разпределение на БДС по икономически сектори на ниво NUTS II

Аграрният сектор е най застъпен в Южен централен район (21,4%), в Югозападен район се развиват 57% от сектора на услугите и 30,4% от индустрията.

Асиметрията в разпределението на брутната добавена стойност се задълбочава при анализа на ниво NUTS III, което позволява да се направи извод относно наличието на регионални неравенства и двуполюсно регионално развитие на България – силно развиващ се Южен регион и по слабо развит Северен регион.

2.2. Логистичните вериги като инструмент за териториална кохезия

Проблемите на логистиката в българската специализирана литература стават особено актуални след 80-те години на 20-ти век, когато страните от Централна и Югоизточна Европа се насочват към структурни социални, икономически и институционални преобразования. (Митев, 2001); (Чиприянов, 2005); (Коралиев, 2013) и др. Селското стопанство, като структуроопределящ отрасъл за националната икономика, привлича интереса на научните изследвания. Концептуалните основи на управлението и планирането в българското селско стопанство са застъпени в публикациите на М. Богданова, Б. Борисов (Борисов, 2015), (Славева, 2014, бр.21), М. Николова (Nikolova, 4/2018), М. Линкова (Линкова, 1995, 10-12 април, pp. 144-150) и др. Независимо от нарастващия интерес към анализа и оценката на последствията и взаимодействието между органите на властта и бизнес организациите е необходимо провеждане на задълбочени научни изследвания и разработване на логистични модели за ефективно оползотворяване на разполагаемите ресурси и генериране на добавена стойност в териториите.

Селското стопанство създава 3 698 млн. лв. от БДС за България и осигурява заетост на 250 хил. д. Общият размер на реализираните продажби на селскостопански стоки през 2018 г. възлиза на 6 624,2 млн. лв. или 81,2% от брутната продукция от отрасъл Селското стопанство. Извън отрасъла (в т.ч. износ) е реализирана растениевъдна и животновъдна продукция за 6 235,6 млн. лв. Аграрният сектор заема 12,4% от общия годишен стокообмен на страната, като формира 15,0% от общия износ и 10,1% от общия внос за 2018 г. Налице е висок растеж на износа на хранителната индустрия – общо 82%, който изпреварва значително растежа на вноса – 39%. Положителното търговско салдо в търговията със селскостопански продукти е индикатор за нарастване на стоковостта в сектора, което е резултат от еднопосочните действия на стабилизиращите публични мерки, регионалните органи за управление и пазарната ориентация на бизнес-структурите в сектора.

Независимо от нарастването на използваната земеделска площ и окрупняването на стопанствата в България, БДС създадена от земеделието спада с близо 19%. Тревожна констатация са отрицателните тенденции в развитието на българския агробизнес – приоритетен износ на непреработени селскостопански продукти, ниско брутообразуване на основен капитал в отрасъла, намаляване на брутната добавена стойност от селското стопанство, наличието на слаби хоризонтални и вертикални връзки в хранителната верига, слаба инвестиционна и иновационна активност и мн. др.

Необходимостта от изграждане на логистични стратегии в агрофирмите произтича както от особеностите на производството и реализацията на селскостопанските продукти, така и от силната конкуренция на общоевропейския пазар. Формирането на логистични вериги и затварянето на веригата на стойността в отрасъла биха генерирали алтернативни източници на доходи в селското стопанство. Възможности за логистични вериги могат да се търсят при транспорта, складирането, последващата преработка, сортирането, охлаждането и замразяването, изграждането на пакетиращи центрове и др. Общата европейска политика на ЕС предоставя сериозен финансов ресурс за иновативни предприемачески решения, но инициативата остава в ръцете на аграрните предприемачи. (Линкова М. М., том 23/2016)

Във връзка с това са проучени 28 логистични фирми за производство и реализация на селскостопанска продукция, които поддържат интернет-страница при осъществяване на своята дейност. Основната част от изследваните организации (68%) функционират в Северния регион, от които 12 се занимават с производствена дейност, 3 – с търговия, и по 2 – с преработка и транспорт. В Южния регион повече от половината от анкетираните логистични фирми се занимават с търговия и дистрибуция, а останалите – с производствена дейност. Териториалното разпределение на проучените логистични фирми е представено в табл. 1.

Прави впечатление, че в по слабо развития Северен регион функционират повече логистични фирми с широк спектър на дейности, докато в по развития Южен регион оперират по малко на брой организации, занимаващи се предимно с търговия и дистрибуция. Това би могло да е резултат от пазарната ориентация на бизнес структурите, работещи в силно конкурентна среда, където оцеляват предприемчивите и инициативните.

Таблица 1

Разпределение на логистични фирми по райони

Статистически район (NUTS II)	**Производство**		**Прера-ботка**	**Търговия**		**Транспорт**		**Общо:**
	брой	**%**	**брой**	**брой**	**%**	**брой**	**%**	
Северозападен район	2	13						2
Северен централен район	1	6	2	1	13	1	50	5
Североизточен район	5	31				1	50	6
Югоизточен район	4	25		2	25			6
Северен регион (NUTS I)	**12**	**75**	**2**					
Югозападен район	3	19		5	62			8
Южен централен район	1	6						1
Южен регион (NUTS I)	**4**	**25**		**5**				**9**

Заключение (Изводи)

На основата на осъщественото изследване може да се синтезират следните обобщения и изводи. *Първо*, налице са регионални неравенства и двуполюсно териториално развитие в България – силно развит Южен регион и по слабо развиващ се Северен регион. *Второ*, логистичните вериги подпомагат генерирането на икономически растеж и постигането на регионална кохезия.

ЛИТЕРАТУРА

Борисов, Б. М. (2015). *Методологически и организационни аспекти на планирането в България (проблеми и решения).* Свищов: АИ Ценов.

Коралиев, Я. (2013). *Управление на веригите за доставките.* С.: УИ "Стопанство".

Линкова, М. М. (том 23/2016). Възможности за изграждане на приложни иновационни стратегии в българските агрофирми. *Алманах научни изследвания "Икономиката и управлението по пътя на устойчивото развитие"*, 358-386.

Линкова, М. (1995, 10-12 април). Инвестиционното планиране и хаосът в икономиката. *Хаосът и предизвикателствата на планирането.* Свищов: АИ „Ценов”.

Митев, Н. М. (2001). *Маркетинг и логистика.* Свищов: АИ "Ценов".

Славева, К., П. Петков и др. *Статистически анализ на социално-икономическите и демографските различия и неравенства между районите в България*. Алманах научни изследвания, АИ Ценов, Свищов, 2014, бр.21, с.384-413.

Чиприянов, М. Н. (2005). *Логистика - теория и практика.* В. Търново: Абагар

Nikolova, M. M. (4/2018). Coordinating participant relations in the organization and functioning of regional farmer's markets in Bulgaria. *Paradigms of knowledge, Praha*

https://www.nsi.bg/bg/content/157/basic-page/. (н.д.). Свалено от https://www.nsi.bg.